
Nejkrásnější pověsti z Beskyd a Valaška

Tatána Polášková, Naděžda Lázničková

POVĚSTI Z OKOLÍ TAJEMNÉHO RADHOŠTĚ

V Valašské části Moravskoslezských Beskyd vévodí posvátný kopec Radhošť (1129 m n. m.) s mnoha zasypanými podzemními pseudokrasovými jeskyněmi a chodbami (tzv. radhoštské díry). Některé z nich prý vedou na Hukvaldy, jiné k Jablunkovu a další až k Velehradu.

Tato tajemná pískovcová hora je spojena s uctíváním pohanského boha pohostinnosti, plodnosti a úrody Radegasta, který byl synem slunečního boha Svarožice a vnukem nejvyššího slovanského boha Svantovíta. Byl to krásný muž, oplývající věčným mládím, který se rád proháněl jako chrabří válečník ve zlaté zbroji po horských loukách na bílém koni. Po boku měl meč a válečnou sekyru a v ruce držel roh hojnosti.

Jeho třímetrovou sochu vytvořil frenštátský rodák Albín Polášek v roce 1930 v USA. O rok později byla umístěna na hřeben Radhoštské pahorkatiny, východně od vrcholu Radhoště směrem na Pustevny, a to při příležitosti Slovanské pouti, která přilákala na 30 tisíc lidí. Dnes zde nalezneme pouze kopii, originál je na radnici ve Frenštátě.

Na Radhošti byla také postavena poutní kaple sv. Cyrila a Metoděje v byzantském slohu (1896) s kopií obrazu Valašské madony od Adolfa Liebschera a křížem se sousoším obou soluňských misionářů od Albína Poláška.

Pustevny vítají své návštěvníky krásným rozhledem a typickými lidovými stavbami Dušana Jurkoviče z roku 1898.

S Radhoštěm sousedí hory Kněhyně a Čertův mlýn, na jeho úpatí vyrostlo v údolí řeky Bečvy město Rožnov, v minulosti proslulé lázněmi, dnes známé především Valašským muzeem v přírodě, které bylo založeno v roce 1925 bratry Jaroňkovými, obdivovateli valašské lidové kultury. Jedná se o areál dřevěných lidových staveb, které sem byly přeneseny z celého regionu.

O RADEGASTOVI

Před mnoha lety žil na Radhošti moravský kníže Radoch. Vládl nejen rozsáhlému kraji v okolí této hory, ale jeho panství sahalo na sever až k řece Olši a na východ až k Váhu. Na počest boha Radegasta nechal kníže postavit na úbočí hory uprostřed bukového a dubového háje chrám. Nedaleko něj vyčnívalo ze země dvanáct měsíčních kamenů. Jeden veliký kámen stával navíc v jejich středu. Měl podobu kulatého stolu a každoročně se u něj scházelo dvanáct nejmoudřejších starců. Ti rokovali o lidských osudech, štěstí i neštěstí. Radegast jim tajně naslouchal, protože si vážil jejich moudrosti.

Starý kníže měl dva syny – Radocha a Bluda. Starší se stal jeho nástupcem, mladší veleknězem v tamějším chrámu, který již získal věhlas i bohatství. Oba bratři žili spokojeně a ve shodě, dokud se neobjevila krásná Kněhyně. Byla štíhlá jako proutek a měla nádherné zlaté vlasy. Sloužila v chrámu a často bývala v Bludově blízkosti. Tehdy po ní Blud zatoužil

a velice litoval toho, že se dal na kněžskou dráhu. Také bůh Radegast jí byl okouzlen, když ji spatřil na horské louce, kde bezstarostně sbírala byliny. Hned si pomyslel, že by se měla stát jeho ženou. Tajně ji doprovázel, chránil a sledoval z dálky, ale nikdy neměl dost odvahy k tomu, aby jí vyznal svou lásku.

Radoch se v té době právě vracel z války s bohatou kořistí. Správce hradu připravil hostinu a vypravoval svému pánovi o všem, co se za jeho nepřítomnosti přihodilo. Zmínil se

i o sličné Kněhyni a zamilovaně se chovajícím Bludovi. Tehdy si Radoch uvědomil, že již potkal řadu krásných žen, ale zatím se do žádné nezamíloval, kvůli žádné neztratil hlavu.

Čas ubíhal, po zimě nastalo jaro a přiblížily se letnice, svátky slunovratu, čas slavností a radovánek. Po čtyři soboty a neděle byly připravovány veliké vatry, které se vždy v noci rozhořely a přilákaly ohromné davy lidí za tancem a zábavou. U jednoho z ohňů spatřil Radoch neznámou dívku, která ho zaujala a s ním protančil noc. Teprve ráno, když se jí zeptal na jméno, pochopil, že je tou, o které se všude mluví. Protože se mu velmi líbila, vysadil ji na svého koně, odvezl na hrad a rozhodl se, že se s ní ožení a učiní z ní matku svých dosud nenarozených dětí. Věděl, že se tím dostane do sváru se svým bratrem, ale vůbec nic si z toho nedělal.

Radegast viděl, jak Radoch odváží Kněhyni na svůj hrad. Přepadl ho vztek i lítost dohromady. Než však stihl cokoli udělat, zmizel kníže s dívkou v hradní bráně. A tak Radegast zvedl svou pěst a začal hrozit Radochovi. To však neměl dělat. Pěst vztyčená k nebi přivolala Svarožice, který svému synovi náležitě vyčinił. Také mu řekl, že prozatím bere Radocha s jeho dívkou pod svou ochranu, než se Radegast uklidní.

Radegast ale zuřil dál. Přišel do chrámu, udeřil do stolu a zavolal na Bluda: „Jak to tady vedeš? Jsi mým služebníkem a máš dohlížet na kněžky, mé služebnice. Jak můžeš dovolit, aby Radoch unesl jednu z nich na svůj hrad? Ihned se vydáš za ním a dívku přivedeš!“

Velebnězi se nikam nechtělo chodit, ale nemohl neuposlechnout boha. Poslušně vstal, vyběhl ven a zamířil do nejbližší podzemní chodby, která vedla od chrámu až k hradu. Došel k hradní bráně a zabouchal na ni.

Na ochozu se objevil nevrlý muž, který spustil:

„Kdo jsi? Co tady chceš? Náš pán nechce nikoho vidět!“

„Nekřič na mne a otevírej bránu!“ zvolal Blud. „Musím mluvit s bratrem.“

Teprve teď poznal strážný velekněze a už úslužněji dodal:

„Vítej! Hned se zeptám pána, zda ti mohu otevřít.“

Když se Radoch dozvěděl, že venku stojí Blud, cítil se zprvu provinile. Nechtěl se ale bratrovi zpovídat, a tak s rozhodnutím otálel. Mezitím unavený Blud před branou usnul. Když se na ochozech konečně objevil Radoch, jeho bratr tvrdě spal. Neslyšel nepříjemné odmítnutí:

„Blude, táhni odtud! Nechci tě teď vidět! Nechci se s tebou bavit!“

Poblíž však byl Radegast, který Bludovým hlasem promluvil:

„Kněhyně patří ke kněžkám chrámu, k Radegastovým bohyním. Vrať ji zpět, dokud je čas. Nezahrávej si se životem!“

Kníže se však jen zachechtal:

„Kdepak, to děvče již patří mně a svou ženu nikomu nedám! Pozdravuj Radegasta a řekni mu, ať na Kněhyni zapomene!“

To už bylo na Radegasta moc. Zaburácel na Radocha:

„Ty zloději! Kněhyni si nechej, žij si s ní blaze, ale bohům se nikdy nevysmívej! Jsou mocnější než ty a mohl bys šeredně doplatit na svou neúctu!“

Zaburácel hrom a začala tak silná vichřice, že se celá hora třásla. Veliké balvany se valily k hradu ze všech stran a sám Radegast z nich začal stavět kamennou hradbu.

Kníže stál na ochozu neschopen udělat krok. Mlčky pozoroval dění kolem sebe. Před jeho očima se ze všech stran zvedala vysoká zeď. Radegast dokončil své dílo, vzal spícího Bluda a odnesl ho do chrámu. Velekněz se probudil a divil se, co se s ním stalo. Byl přesvědčen o tom, že s bratrem nemluvil a na zpáteční cestu si nepamatoval. Měl za to, že se mu asi vše jen zdálo.

Radoch svolal své muže a nechal je vybourat v hradbě velikou díru, aby jí mohl projet vůz.

Kněhyně byla rok od roku krásnější a také každý rok porodila knížeti dítě. Pět dcer a tři syny. Kníže Radoch odjížděl často na nové válečné výpravy. Na svou ženu byl pyšný, všude se chlubil její krásou i vyprávěním o tom, jak jí ukradl bohu Radegastovi. Miloval ji a často jí přivázel krásné dárky ze

svých cest. Kněžyně však nebyla šťastná. Často plakala, měla strach, že se jí muž z některé výpravy nevrátí. Radegast bloudil po horách, trápil se, sledoval mladou ženu, toužebně za ní hleděl, doprovázel ji, ale nikdy se nenechal poznat. Choval se mnohdy nikoli jako moudrý bůh, ale jen jako žárlivý muž. Léta běžela a děti Kněžyně dorůstaly. Kníže učil své syny střilet z luku, házet nožem a dýkou, bojovat s válečnou sekyrou a mečem.

Jednou se pak Radoch rozhodl, že na novou výpravu vezme své syny s sebou. Kněžyně propadla velikému žalu, tušila, že se stane něco strašného. Měla o své chlapce strach. Kníže posílal domů jen dobré zprávy o vyhraných bitvách. Kněžyně nevěřila a chřadla. Vždyť zprávy neobsahovaly ani zmínku o jejích synech. Konečně přišel čas návratu. Radoch se vracel domů s velkou válečnou kořistí. Lidé jej vítali jako hrdinu. Kněžyně marně hledala mezi vracejícími se bojovníky své syny. Sotva kníže sesedl z koně, hned na něj s obavami volala:

„Kdes nechal naše syny? Jsou vůbec živí?“

Kníže znejistěl, objal svou paní, políbil ji a teprve potom spustil:

„Milovaná Kněžyně! Naši synové padli na poli věčné slávy! Můžeš být na ně pyšná! Bojovali udatně do posledního dechu!“

Kněžyně se vytrhla svému muži a nešťastně zvolala:

„Jak můžeš něco takového vůbec vyslovit, Radochu? Každá matka si přeje, aby její děti šťastně žily, a ne aby slavně umíraly! Smrt našich dětí je i mou smrtí! Ach, moji milí chlapci! Nebojte se, už brzy přijdu za vámi! Radegast nás neopustí!“

Od té doby se Kněžyně velmi změnila. S nikým nemluvila, upnula se v myšlenkách ke svým mrtvým synům a cestě za nimi do záhrobí. Bloudila po horách a všude své syny hledala.

Jednou se před ní náhle objevil Radegast. Nemohl již déle snést její smutek a oslovil ji:

„Zdravím tě, paní Kněžyně! Pamatuješ si ještě na Radegasta?“

„Denně se k němu modlím,“ odpověděla jasným hlasem. „Pokud jsi ten, na koho po léta myslím, dlužím ti omluvu. Dlouho jsem nevěděla, co se mezi tebou a Radochem vlastně stalo.“

Radegast jí políbil ruku.

„Lituji toho, co se přihodilo. Aspoň něco bych rád napravil. Co pro tebe mohu udělat?“

„Jestli mě opravdu miluješ, Radegaste, přestaň mne litovat! Mám jedno velké přání. Uchraň mne a moje dcery od dalšího lidského strádání. Proměň nás, prosím tě, v horské potoky! Jejich pramenitá voda bude o tobě zpívat, dokud se neztratí v řekách a moři!“

Její slova dojala boha natolik, že se nedokázal nikterak vzepřít její prosbě. Uchopil ji do náručí a líbal ji tak dlouho, až se proměnila v horský pramen a vyklouzla mu z rukou. Pak spěchala dolů do údolí a zase byla šťastná. Radegast ji pozoroval, jak běžela lehce přes louky i kameny a stále se smála. Brala s sebou luční kvítí i zrníčka písku. Postupně se měnila v potůček, potok a pak v dravou řeku.

Tak splatil bůh Radegast částečně svůj starý dluh a vrátil alespoň tímto způsobem Kněhyni její ztracené mládí. Nezapomněl ani na její dcery. Také je proměnil v horské prameny a říčky, které stékaly z Radhoště dolů do kraje. Lubinu, Lomnou, Bystrou, Čeladenku, Ostravici a Kněhyni tam najdete dodnes. I vy si můžete poslouchat, jak nádherně zpívají.

Lidé dodnes věří, že bůh Radegast na této hoře sídlí a pro lásku ke krásné Kněhyni odsud nikdy neodejde.